

Говор на Комеморативном скупу посвећеном професору Ђорђу Козићу

Мало је довољно, а довољно је већ превише. Ову реченицу професор је често изговарао. Нарочито када му послужимо нешто хране, која се нађе у кабинету 412.

Бог му је дао многе раскошне таленте. Он се понашао, како се то каже, богоугодно. Све те таленте је развијао скоро до крајњих граница, а плодове даривао несебично својој породици, пријатељима, студентима... Зато, када причамо о ономе чиме се бавио, запитани смо одакле да почнемо.

Занимање, које је изабрао, било је једно од многих занимањима са којима се могао бавити. Волео је термодинамику и пуно о њој промишљао. Имао је изражен педагошки дар да своја знања из термодинамике пренесе студентима на једноставан и пријемчив начин. Зато је био веома омиљен међу студентима.

Друга његова љубав, која је могла комотно бити и занимање, била је музика. У Крушевцу је завршио музичку школу. Већ тада је почео да свира џез, који је у то социјалистичко време био неприкладна музика, која наводно лоше утиче на васпитање омладине.

Имао је апсолутни слух па је као такав био значајан члан неколико познатих хорова. Свирао је пет музичких инструмената. Написао је инклузивну оперу, која је једина опера, такве врсте, на свјету. Ова опера је доживела неколико извођења. Сваки пут музику је изводио професор Козић, на клавиру пратећи извођаче на сцени.

Био је започео да, у сарадњи са неким професорима композиције са Музичке академије, напише музику за оркестар, који би свирао музику за ову оперу. Прерано је отишао са овог свјета па тако није остварио свој наум. Сигуран сам да би таква опера у којој учествује цео оркестар доживела свјетску славу.

Своја прва знања из термодинамике од професора Козића, добио је и професор Ђоћић, који има само речи хвале за непоновљива предавања из овог предмета. Професор Ђоћић ми је причао да је у време хиперинфлације, када су били рјетки аутобуси, пјешке долазио из Студентског града до Факултета, враћајући се на исти начин, е да би слушао предавања професора Козића. Каже, да ниједно предавање није пропустио.

Мени професор Козић није предавао. Међутим, имао сам среће да га боље упознам последњих десетак година. Наиме, током тих година често је навраћао код мене у кабинет.

Од свих људи које сам познавао, професор Козић је имао највећу разноликост интересовања. Прегршт је тема о којима смо разговарали. Заправо, ја сам мање говорио. Уживао сам да га слушам. Имао је пријатну боју гласа и изванредну дикцију.

Скоро о свему о чему смо причали, имао је да наведе одговарајући пример, који ће боље да поткрепи чињенице. Ти примери, били су из његовог живота, неке прочитане књиге или одгледаног филма. Нарочито из музике, са којом је живео.

Бавио се древном кинеском медицином, када су се у овој земљи само ретки бавили. Читао је књиге из ове области, упознао лекаре, који су ову област медицине добро познавали. Сигуран сам да је са њима разговарао на равној нози у вези са овом темом. Сећам се једне анегдоте, коју ми је испричао. Путовао је професор Козић, диљем Србије са неким од ових лекара и присуствовао предавањима о кинеској медицини старој хиљаду година. На једном од тих скупова у Новом Саду, ови лекари га замоле да и он говори. Професор Козић и у овој прилици буде онакав каквог сам га и ја познавао.

Исприча он тада једну анегдоту о Алберту Ајнштајну. Каже он, Алберт Ајнштајн на почетку није био толико познат. Било је то време када није било телевизије и слично. Обилазио је тада Ајнштајн многе градове по САД, држећи пригодна тзв. научно - популарна предавања. На том путу возио га је један те исти возач, који је уједно, волео да присуствује тим предавањима. После већег броја обиђених градова, из разговора са возачем, Ајнштајн схвати да је овај сва предавања помно слушао. Из ко зна ког разлога Ајнштајн одлучи да наредно предавање одржи возач уместо њега. Ионако, увидео је да га људи не знају. Ајнштајнов возач је предавање успешно одржао и добио аплауз. Међутим, на крају, из публике крену питања. Возач се није дао збунити. Лаконски им каже: *То су лака питања, па на њих може да одговори и мој возач...*

Много је других тема о којима смо разговарали. Врло често смо разговарали и о мушким темама, које, да се разумемо нису лов и риболов... И ту је имао доста занимљивих и поучних анегдота.

Сваки тај непоновљиви разговор, препун нових тема и његових врцавих идеја за мене је био благотворан и на ползу.

Сваки, макар и кратки разговор са професором Козићем могао је да покаже његову ширину, тј. колико су његова интересовања била из разних области живота. Онај ко није имао срећу да са њим разговара, може то да утврди читајући његову књигу Термодинамика – инжењерски аспекти. У тој књизи постоје издвојени делови, циглице како их је називао сам аутор. Ових циглица у књизи има много и тјесно су повезане са текстом који је испред њих. Овде се допунски појашњава речено или се даје неки пример из живота, који сликовито приказује оно што је напред речено. У том смислу представљају својеврсне акценте, а саму књигу чине још оригиналнијом и јединственом у свјету. Издвојио сам двије циглице и овде ћу их прочитати.

У првој циглици професор Козић жели да подцрта значај закона о одржању енергије. Ево шта он пише у овој првој издвојеној циглици:

Kada se i učini da se u nekom dešavanju narušava zakon o održanju energije – to samo znači da je ili interpretacija eksperimenta pogrešna ili postoji neki efekat koji nije bio uzet u obzir. Klasičan primer za ovo nalazimo u relativno skorašnjoj istoriji fizike – u otkriću jedne nove elementarne čestice. Pri beta-raspadu, pri kome dolazi do ispuštanja beta-zraka (elektrona i pozitrona) bilans energije (u smislu ulaza i izlaza) uvek je pokazivao određen nedostatak energije.

Jedinstveno moguće objašnjenje, u saglasnosti sa zakonom o održanju energije, bilo je da dolazi do pojave neke nevidljive čestice koja odnosi sa sobom upravo onaj iznos energije koji nedostaje. Ipak, u toku dugog vremenskog razdoblja, nije mogao da bude dobijen direktan dokaz da takva čestica postoji. Ne sumnjajući u njeno postojanje, veliki italijanski fizičar Enriko Fermi dao joj je naziv *neutrino*, mnogo godina pre nego što je i eksperimentalno utvrđeno da ona zaista i postoji.

У другој циглици ближе појашњава појаву фазног прелаза:

Ovde postoji jedan poučan detalj. Beli kalaj bi trebalo da prelazi u prašak sivog kalaja

(pojava tzv. "kalajne kuge") pri temperaturi faznog prelaza, koja iznosi 13,2 °C. Međutim, iz iskustva

je poznato da ovaj metal može da izdrži i pothlađivanje za 20 do 30 stepeni ispod ove temperature

(kada se nalazi u tzv. *metastabilnom stanju*), što se uobičajeno često dešava. Ali, ako su u pitanju

izuzetno niske temperature, kao na primer u uslovima surove zime, do faznog prelaza zasigurno

dolazi. Nepoznavanje ove činjenice bio je jedan od uzroka pogibije ekspedicije Roberta Skota na

Južnom polu 1912. godine. Rezerve tečnog goriva ekspedicije nalazile su se u posudama koje su bile zalemljene kalajem. Pri jakom mrazu došlo je do promene faze, sudovi više nisu bili hermetično zalemljeni i gorivo je iscurilo!

Причао нам је да има оригиналан приступ да на једноставан начин неке објасни ноте и нотни систем. Мислим да је један такав својеврсни час одржао професору Ћоћићу, који, иначе, изванредно свира акустичну гитару. Остаће ми жао што се и ја нисам пријавио за то учење јер сам ја апсолутни почетник у музици.

Драго ми је што смо једну од наших журки у Лабораторији за механику флуида организовали њему у част. Музика је уживо. На гитари свирају Аца и Лаза, а тада је своју музичку тачку на клавиру имао и професор Козић.

Његов осамдесети рођендан Факултет је обележио извођењем његове инклузивне опере у амфитеатру А овог Факултета. Професор Козић је свирао на клавиру као пратња извођачима на бини. Ја сам био један од говорника на тој свечаности. Сјећам се, том приликом сам рекао да професор Козић изгледа као неко кога испраћамо у пензију. То је било заиста тако. Он је био врло виталан, са релативно мало сједих за своје године и могао је живети још дуго да није било опаке болести.

На крају да подцртам оно по чему ћемо га се сећати. Наиме, имао је веома широк спектар интересовања. Кроз живот га је водила дечачка радозналост. Схватао је живот као шкрињу препуну занимљивих ствари. Ту шкрињу је свакодневно, пажљиво истраживао и радовао се сваком новом предмету, који тамо пронађе. У том смислу мислим да није било дана у коме није имао радости. Ово му је сигурно помогло да, скоро до самог краја боравка на овој дивној Планети, усправно хода упркос великим недаћама, којима га је живот немилосрдно шибао.

Вјечнаја памјат!

У Београду, 07. 11. 2024.